

Studijski sistem in klasična filmska reprezentacija, 2. del

Umetnost in mediji, MK1

Metro-Goldwyn-Mayer

Vse zvezde

- Se razvije šele v 1930ih vendar hitro postane vodilni studio
- odlično opremljen, imel najboljše režiserje in “vse zvezde, kar jih je na nebu”
- specializiral za najkakovostnejšo produkcijo filmov za premierno tržišče:
 - produkcijo seveda krojili poslovneži in producenti,
 - narekovali vesele vsebine v zgodovinskih romancah, razkošnih mjuzikalih in družinskih filmih

Ljubljenec akademije

- Občinstvu in članom akademije filmskih umetnosti in znanosti bili ti filmi všeč
- Zgodovinarji filma se ne strinjajo - v okviru MGM nastalo zelo malo pravih filmskih klasik
- Izjema - cikel povojnih mjuzikalov avtorja Genea Kellyja in producenta Arthurja Freda:
 - Amerikanec v Parizu (An American in Paris 1951)
 - Pojmo v dežju (Singing in the rain, 1952).

primer

- <http://www.youtube.com/watch?v=WctugCzRSAE&feature=related>
- An American in Paris, 1951, režija Vincente Minelli
- Igrajo Gene Kelly, Leslie Caron in Oscar Levant
- Zgodba - Jerry Mulligan, mlad ameriški slikar v Parizu, v želji po uspehu, ko ga "odkrije" bogata in vplivna dedinja, ki pa se ne zanima samo za njegovo umetnost, Jerry pa se zaljubi v Lizo, mlado Francozinjo, ki je že zaročena s pevcem v kabareju

Začetki

- 1924 se združi več produkcijskih podjetij
- med njimi malo podjetje Louis B. Mayer Productions:
 - vodil Mayer
 - pomagal Irving Thalberg
 - zelo hitro ustvarjali uspešnice, dobičkov pa niso vlagali v širitev mreže kinodvoran
- zaradi tega so se lažje prilagodili na zvok
- tudi kriza 1929, ki je druge prizadela zaradi bremena hipotek na kinodvorane, MGMA ni tako prizadela.

Hišni slog

- hišni slog oblikuje Irving Thalberg
 - NAMREČ - v 1930ih imel MGM centralni produkcijski sistem:
 - Louis Mayer je vodil delovanje studia, Thalberg s pomočniki pa je usmerjal snemanje filmov
- Rezultati dobri - komentarji
- “MGM že pet let snema najboljše in najuspešnejše filme v Združenih državah...”
(časopis Fortune 1932)

Thalbergova “metoda”

- prizadeval za verodostojnost zgodb
- sodeloval na sestankih s scenaristi
 - !!!za vsak film angažiral tudi do 10 scenaristov
- bil zagovornik poskusnih predvajanj ali predogledov, to omogočalo, da so kaj dopisali, dosneli ali premontirali.
- popravke so redko delali izvirni scenaristi, tako je delo MGM pridih skupinskega dela
- sami režiserji in scenaristi se nad tem niso pritoževali, saj bili dobro plačani.

Thalbergov okus

- imel rad ljubezenske zgodbe in akcijske filme, po možnosti skupaj.
- V 1930ih uvedli sistem producentov po enotah, najdražje filme sta producirala v glavnem Thalberg in David Selznik, drugi producentje pa filme B produkcije.
- (B produkcija pri drugih pomenila do 50 odstotkov vse produkcije v 1930ih letih)

1936...konec obdobja

- Thalberg in Selznick snemala kostumske drame, na primer Upor na ladji Bounty (Mutiny on the Bounty, Lewis Milestone 1935)
- 1936 Selznick odšel, ustanovil Selznick International Pictures, ki skupaj z MGM posnel najspešnejši projekt v dotedanji zgodovini Hollywooda, V vrtincu (Gone with the wind, Victor Fleming 1939)
- Thalberg umrl, oboje pomenilo konec nekega obdobja za MGM.

Louis B. Mayer

- Prevezel vodstvo
- uvedel skupinsko odločanje
- vodilna mesta zasedlji ljudje brez izkušenj,
- MGM postal izrazito nazadnjaški, njegovi filmi predvidljivi in šablonski:
 - - filmi o družini Hardyjevih, igralec Mickey Rooney kot mladi Andy Hardy bil najboljše plačani zvezdnik med 1938 in 1940.
 - - tako nastala tudi zvezda Judy Garland in njen cikel mjuzikalov

Ženska leta

- Mayer kot zagovornik pravovernega pogleda na ljubezen, poroko in materinstvo vzpodbujal snemanje filmov o parih
- tako oblikoval par Katherine Hepburn in Spencer Tracy (Ženska leta, Woman of the Year, 1942, George Stevens)
- MGM znan po tem, da v glavnem snemal družinske melodrame in mjuzikale

Ženska leta

- <http://www.youtube.com/watch?v=chdPIYhEK2g>
- MGM znan po tem, da v glavnem snemal družinske melodrame in mjuzikale
- Ženska leta ("Woman of the Year," 1942, režija George Stevens)
- Igrata Spencer Tracy in Katharine Hepburn
- Scenarij (dobil oskarja) Michael Kanin in Ring Lardner, Jr.
- O privlačnosti nasprotji, ko se politična kolumnistka zaljubi v športnega komentatorja

Vojna

- Ker je v drugi svetovni vojni veliko število dvoran pomenilo plus (ne, kot v krizi 1929, zgubo)
- MGM hitro izgubljal vodstvo med studiji
- TUDI - 2 svetovna vojna naklonjena družbeno angažiranim dramam in film noir, ne pa družinskim filmom

po vojni

- cveteli mjuzikali MGM, a je MGM posnel le polovico vse produkcije mjuzikalov v desetletju po vojni.
- primer Srečali se bomo v St.Louisu (1944, Meet me in St.Louis, režija Vincent Minelli, igra Judy Garland, že v barvah, technicolor).
- Stedi 1950ih - filmsko produkcijo usmeril k telefilmom, ali tv serijam, zakladnico starih filmov prodal televizijam.

Warner Bros.

Warner Bros.

- Zaslovel kot studijo, ki je v kino prinesel zvok
- in ki je v galavnem snemal gangsterske filme
- 1927 prvi zvočni film Pevec Jazza (The Jazz Singer, 1927, r. Alan Crossland, glavna vloga Al Jolson)
- http://www.youtube.com/watch?v=FpjhEj9R_qU&feature=related
- Promocijski film, s katerim najavljali film zunaj NY
- <http://www.youtube.com/watch?v=9wxSMA9GT Ao&feature=related> (odlomek iz filma)

Hišni slog

- Podjetje v 1930ih vodil Darryl F. Zanuck
- strogo zahteval spoštovanje snemalnih terminov
- In klestil proračune filmov, tako da tudi v času krize niso doživeli popolnega poloma na borzi.
- Hišni slog kombinacija več žanrov (gangsterskih, mjuzikalov, romantično pustolovskih filmov)
- Značilno - vizualni slog: malo svetlobe, preprosta prizorišča.

Ekonomске omejitve - slog

- Večina filmov slovela kot “Warnerjevi filmi” in ne kot dela posameznih režiserjev.
- Na enotnost sloga - vplivale ekonomske omejitve:
- lokacije bile skromne, preišljene
- Kajti povprečno snemanje stalo 200.000 dolarjev
- (pri MGM na primer 450.000 dolarjev)

Šibka osvetlitev

- To pustilo sledi v estetiki in slogu
- to pojasni skromna prizorišča filmov (zlasti akcijskih melodram in gangsterskih filmov)
- ter šibko osvetlitev
- ki je prikrivala ceneno in pomanjkljivo scenografijo.

Aktualne teme

- Vendar bilo za Warnerja značilno tudi, da upodabjal junake iz delavskih vrst
- pa tudi, da se ni izogibal aktualnih družbenih tem
- snemali filme, ki so črpali iz črne kronike (t.i. kritični realizem)
- primer Mali Cezar (1930, Marvyn LeRoy)

Mali cezar

- Little Caesar (1931)
- Režija - Mervyn LeRoy
- Igrala: Edward G. Robinson, Douglas Fairbanks Jr.
- <http://www.youtube.com/watch?v=dCHqRyrOV2E>

Neodvisnost od bank

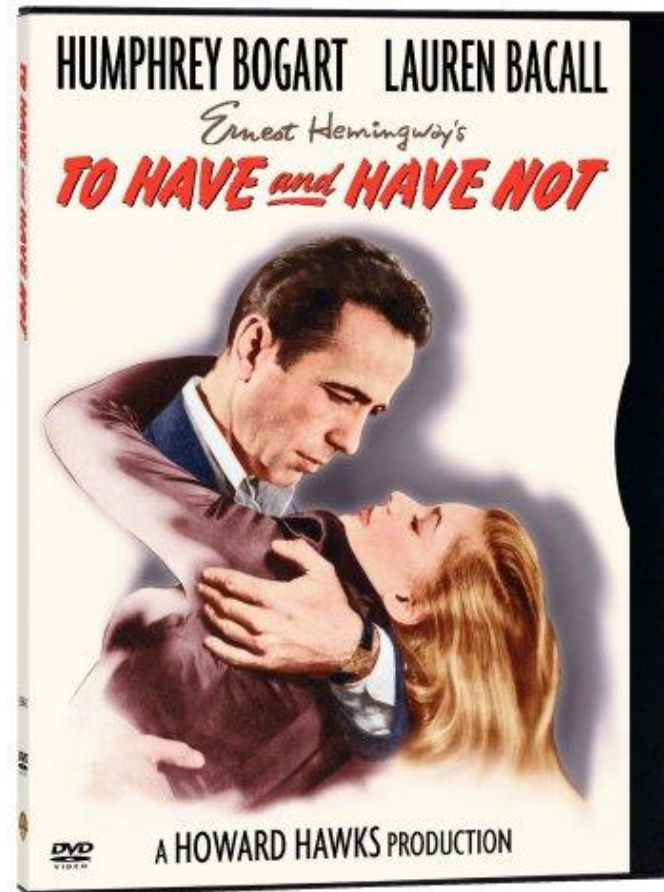
- Ker bili lastniki bratje Majer, studio ni bil odvisen od bančnikov (imperija Rockefeller/Morgan)
- lahko so v kratkem posneli katerekoli filme so hoteli,
- nekateri to povezujejo z dejstvom, da so snemali več opazno levičarskih filmov
- podpirali Rooseveltov New Deal
- med 2. svetovno vojno pa podprli vladno stališče do vojne.

Imeti ali ne

- 1944 posneli Imeti ali ne (To have and have not), s Humphreyem Bogartom in Lauren Bacall
- režiser Howard Hawks bil na pogodbi, slovel kot eden ključnih režiserjev-avtorjev

Imeti ali ne

- Harry Morgan in njegov prijatelj Eddie sta na otoku Martinique dajeta v najem čoln
- Toda, ker je vojna, biznis ne cveti, začneta delati za upornike in prevažati ubežnike pred nacisti na Martinique
- Vse to pa spremlja napet odnos med Morganom in Marie "Slim" Browning, članico doporniškega gibanja in pevko v klubu, kjer preživi večino časa

- odlomek
- <http://www.youtube.com/watch?v=mFfuUu5xmMA>
- <http://www.youtube.com/watch?v=0gFpoXYAm0o&feature=related>

RKO Radio Pictures

RKO

- otrok Rockefellerjevega denarja in podjetja radio Corporation of America (RCA)
- sklenili pogodbo s produkcijsko enoto, ki jo je ustanovil David O Selznick, da bodo zanje posneli določeno število filmov, RKO pa je poskrbel za distribucijo
- tako nastalo veliko RKO filmov, tudi najbolj znana
 - King Kong (King Kong, 1933, stal več kot 650.00 dolarjev)
 - Državljan Kane (Citizen Kane, Orson Welles, 1941)

- zgradili Radio City Music Hall, ki bil takrat največja kionodvorana na svetu, tam premierno predvajali King Konga
- http://www.youtube.com/watch?v=_CSLN23h3Lo

Državljan Kane

- posneli, ker bil Orson Welles takrat razvpit zaradi radijskega projekta Vojna svetov
- film snemali 12 tednov
- proračun znašal 700.000 dolarjev, kar bilo malo za RKO

Problemi s predvajanjem

- predsednik uprave podjetja, ki nadziralo MGM produkcijo, predlagal, da odkupi negativ in vse kopije filma za 842.000 dolarjev
- Kane zasnovan na modelu Williama randolpha Hearsta, in
- “Filmska industrija si ni mogla privoščiti, da bi jo napadli vsi Hearstovi časopisi”

..prepozno

- tudi Radio City Hall ni dovolil premiernega predvajanja filma
- nihče od velikih filma ni hotel vzeti v kino
- RKO grozil, da jih bo tožil zaradi zarote, potem opogumil Warner Bros. in ga začel predvajati
- vendar je bilo prepozno, film so umaknili s sporeda in ga ponovno predstavili filmski publiki šele v poznih 1950ih letih

Film noir

- Sicer bil RKO brez vodilnega žanra, toda sredi 1940ih so razvili film noir,
- nizkoproročunske srhljivke z mračnim vzdušjem postale formula uspešnosti do konca 1940ih, v njih igrali Robert Mitchum, Ropbert Ryan,...

Malteški sokol

- <http://www.youtube.com/watch?v=fgo4sjxx3Zc&feature=related>
- The maltese Falcon (1941)
- John Huston
- Po romanu Dashiella Hammetta
- Igra Humphrey Bogart

B-produkcija

- snemali tudi B produkcijo
- ekipe imele manj denarja, bile pa bolj nedovisne
- film Ljudje mačke (Cat People, Jacques Tourner, 1942) so posneli v 3 tednih za 134.000 dolarjev že po prvem krogu predvajanj je prinesel 3 milijone dolarjev.
- <http://www.youtube.com/watch?v=0ADPSaybusM>

20th Century Fox

1930ta

- Lastnik William Fox že 1925 investiral v opremo za zvočne filme, dokupil mrežo kinodvoran.
- snemali priredbe broadwayskih ali knjižnih uspešnic
- 1933 se je Foxovo podjetje združilo s podjetjem, ki ga je ustanovil Darryl F. Zanuck, ki bil prej pri Warner Bros.

Konzervativni?

- njihovi filmi zagovarjali politično prpričanje, ki ga kritiki označili kot “oportunizem”,
- po krizi 1929 bili politično na strani nasprotnikov prenoviteljev
- PRIM - glede Foxovega filma Mladi gospod Lincoln (Young Mr. Lincoln, 1939, r. John Ford)
- Mnogi mnenja, da bil napad na prenovitelje (konzervativen film - različne razlage)

Po 2 svetovni vojni

- snemali serijo “realističnih” kriminalk, ki so bile posnete napol dokumentaristično, pogosto so vključevale tudi filmske vesti V teku časa (filmska poročila)
- - s temi filmi Fox zaslovel,
- - v filmu Hiša na 92. cesti (The house on the 92nd street, Henry Hathaway), producent filma bil Louis De Rochemont, ki je dejansko uvedel serijo vesti V teku časa

TV serije

- to bile žalostne urbane srhljivke
- dodatna značilnost da Fox snemal samo zunaj, nič več v studiju
- tako zmanjšal stroške, njegovi filmi pa bili že na začetku podobni televizijskim serijam.

Columbia Pictures

B-filmi

- začela kot neodvisno podjetje za snemanje B filmov
- 1930-ta postal predsednik uprave Harry Cohn
- edini filmski mogul, ki bil predsednik, vodja produkcije in večinski lastnik naenkrat
- kot vodja produkcije je uvedel tedaj nezaslišano prakso snemanja prizorov mimo vrstnega reda, da bi čim več prihranili - **POMEN MONTAŽE**

levičarski

- vsa trideseta so snemali cenene filme, ki so jih v paketu z velikimi filmi prodajali kot dvojni program (double bill)
- niso bili daljši od 70 minut, niso imeli zvezdnikov, niso imeli presežnikov,
- skupaj z Warner Bros. velja Columbia za predstavnika prenoviteljskega populizma,
- ker zaposlovali svobodnjake, so bili bolj odprti za radikalne ustvarjalce
- manj verjetna razlaga, da je bila Columbia načrtno komunistična

Zgodilo se je neke noči

- dejstvo pa je, da med 10 režiserji, ki so jih v 1950ih zaprli kot komuniste, kar 5 režiserjev zaposlenih pri Columbiji.
- glavni avtorski režiser bil Frank Capra, režiral tudi film Zgodilo se je neke noči (It Happened One Night, 1934, igra Clark Gable), komedijo, ki dobila oskarja
- <http://www.youtube.com/watch?v=ALmnUBqbhuo>

Gospod Deeds

- pa tudi film Gospod Deeds gre v mesto (Mr. Deeds Goes to Town, 1936),
- o nesprejemljivi plati kapitalizma, z glavnim junakom, ki je tajkun, ki obubožanim kmetom posoja denar.
- <http://www.youtube.com/watch?v=GaYi4RxEOHc>

televizija

- Krizo, ki je sledila protimonopolnemu zakonu, je Columbia preživela z ločitvijo produkcije od predvajanja.
- - prirejala je knjižne ali broadwayske uspešnice,
- - bila prva, ki lotila tudi televizije, snemala filme, ki so upoštevali smernice teve dram.

Universal

Mala trojica

- Universal (skupaj s Columbio in United artists) sodi v malo trojico
- niso imeli dvoran za prikazovanje filmov lastne produkcije, zato odvisni od velike peterice (Paramount, MGM, Warner Bros., RKO in Fox)
- uveljavili v 1920ih letih, hitro prilagodili zvočnemu filmu

grozljivke

- 1930 začel serijo grozljivk, ki postale zaščitni znak Universalala
- 1931 najprej Drakulo, nato Frankensteinina (The Man Who Made A Monster - Frankenstein, 1931, James Whale)
- kriza 1929 najbolj prizadela prav Universal, še bolj so morali zmanjšati proračune, za 3 leta nehali delovati

Razlogi, da snemali prav grozljivke

- publika v gospodarski krizi potrebovala zabavo, ob kateri bo pozabila na tegobe, in grozljivke prinesle prav to
- ustvarjalci Universala bili imigrantje, mnogi iz nemške klasične šole nemega filma (ekspresionizem)
 - torej nagnjeni k ekspresionističnemu slogu grozljivk

Zvezde žanra

- zaposlili ljudi, ki so posebej ljubili ta žanr - Borisa Karloffa in Belo Lugosija
- eden od razlogov tudi potreba malega studija, da najde svojo nišo, prepoznavnost za svoje izdelke
- pa tudi prehod k zvočnemu filmu igra vlogo, saj je bil prehod k zvoku ekonomsko upravičen

Frankenstein

- En tak primer :
- veliko dialoga, nizki zorni koti kamere, ekspresionistična prizorišča
- zasnovan kot pilot v seriji filmov, zato ceneno narejen
- postal velika uspešnica

neodvisni

- sodelovali tudi z neodvisnimi režiserji
- med drugim Orson Welles zanje posnel film Dotik zla (Touch of evil, 1957)
- v katerem veliko zvezd:
 - Marlene Dietrich, Dennis Weaver, Zsa Zsa Gabor, Joseph Cotten, Janet Leigh, Charlton heston, tudi sam O. Welles
- zvezde dobil Universal s tem, da jim je ponudil odstotke od prodaje filmov.

Po vojni

- 1959 so zemljišče studija prodali, njihove melodrame in westernne so že ogrožali televizijski filmi
- novi lastniki so filmsko produkcijo razdelili na velike drage projekte in manjše, za televizijo
- v 1970ih letih snemali vse več za televizijo.

primer

- Frankenstein, režija James Whale
- Po romanu Mary Shelley
- klasični horor o znanstveniku, ki iz trupel ljudi sestavlja novega človeka
- <http://www.youtube.com/watch?v=Mach-o6aoEo>